

I. Prední Proroci [6.]

a. Jozua [6.1]

- i. Názov a autor
- ii. Historické pozadie
- iii. Posolstvo a hlavné témy
- iv. Literárny rozbor
 1. Štruktúra
 2. Osnova a obsah
- v. Miesto v príbehu Biblie.
 1. Na začiatku tejto knihy môžeme sa pýtať naše otázky o tom, kde sme v príbehu.
 - a. urobiť Abraháma veľký národ (1M 12:2)- **je**.
 - b. Prítomnosť Boha aby chránil a požehnal. (1M 12:3)- **videli sme to**.
 - c. v tebe budú požehnané všetky čel'ade zeme (1M 12:3)- **? ešte nie sme si istí, čo to znamená**.
 - d. zem (1M 12:7, 17:8)- **ešte nie**.
 - e. Izrael musí zachovať zmluvu s JHWH, aby preživali požehnanie a Božiu prítomnosť (5M)- **nevieme**.
 2. **Jozua je kľúčová kniha pre tieto časti nášho očakávania.**
 Kniha Jozuova je optimistická kniha. Väčší dôraz je daný na úspech Izraela ako na ich zlyhanie. To ale neznamená, že Izrael dodržiava svoju stranu zmluvy (už teraz sú náznaky ich nevernosti). Úspech, ktorý vidíme v knihe Jozuovej nám ukazuje na vernosť Boha. Boh je ten, ktorý bojoval za Izraela a on je ten, ktorý dobyl krajinu. Zmysel knihy je ukázať, že ak my sme verní, Boh dokoná všetko, čo nám sľúbil. A koniec knihy predloží otázku, budete verní? Odpoveď je Áno, ale je to realita?

b. Kniha sudcov [6.2]

- i. Názov a autor
- ii. Historické pozadie
- iii. Posolstvo a hlavné témy
- iv. Literárny rozbor
 1. Štruktúra knihy **má uloženú štruktúru**, ktorá rozdeľuje knihy na tri časti: (uloženú štruktúra znamená, že štruktúra knihy nie je prirodzená pre rozprávanie historického príbehu o sudcoch ale autor zobral historické udalosti a ich prinútil do konečnej štruktúry knihy. Ak je to tak jasné, že štruktúra je úmysel autora, tak to je najlepšie miesto hľadať jeho úmysel aj pre význam knihy, lebo uložená štruktúra môže aj obmedziť naše

interpretačne možnosti, čo znamená, že štruktúra knihy nás môže sprevádzať k úmyslu autora.

- a. Dvojitý úvod () a ()
 - b. Dvojitý záver () a ()
 - c. Cyklická časť sudcov
2. Dvojitý úvod a dvojitý záver.
- a. Vytvorí inklúziu. Inklúzia je literárny celok, ktorý sa začína a končí s tým istým alebo s podobným slovom, frázou, vetou alebo myšlienkou. Toto inklúzia je nasledovne:

A	vojny s cudzincami, v ktorých sa aplikuje Herem	(1:1-2:5)
B	problémy s cudzími modlami	(2:6-3:6)
B'	problémy s domácimi modlami	(17:1-18:31)
A'	vojny s domácimi, v ktorých sa aplikuje Herem	(19:1-21:25)

- b. Toto inklúzia je podporované s opakovanými myšlienkami alebo udalosťami

1. Úvod (1:1-2:5)	2. Záver (19:1 – 21:25)
Po smrti Józuovej dopytovali sa Izraelci Hospodina: Kto z nás má prvý vytiahnuť do boja proti Kanaáncom? Hospodin odpovedal: Nech vytiahne Júda. (1:1-2)	dopytovali sa Boha slovami: Kto z nás má najprv vytiahnuť do boja proti Benjamíncom? Hospodin odpovedal: Najprv Júda. (20:18)
Príbeh o tom ako Otniél dostal svoju ženu (1:11-15)	Príbeh o tom ako ostatok Benjamíncov dostali svoje ženy (21:1-25)
Benjamínci zlyhajú v snahe vyhnúť Jebúsejcov z Jebu (Jeruzalemu) „Ale Jebúsejcov, obyvateľov Jeruzalema, Benjamínci nevyhnali; tak Jebúsejci ostali bývať s Benjamíncami v Jeruzaleme až po dnes.“ (1:21)	„Keď boli pri Jebúse, deň už veľmi pokročil. Tu povedal sluha svojmu pánovi: Pod', uchýľme sa do mesta Jebúsejcov a prenocujme tam. Ale pán mu povedal: Neuchýľujme sa do mesta cudzincov, ktorí nepatria k Izraelcom, ale pôjdeme ďalej až do Gibey. (19:1-30)
Anjel Hospodinov šiel z Gilgálu nahor do Bóchímu. Riekol: Vyviedol som vás z Egypta a priviedol do zeme, ktorú som prisahou zaslúbil vašim otcom. Povedal som: Nezruším nikdy svoju zmluvu s vami; no vy nesmiete uzavrieť zmluvu s obyvateľmi tejto krajiny, ale zbúrajte ich oltáre. No vy ste neposlúchli môj rozkaz. Čo ste to urobili? Teraz vám hovorím: Nevyžením ich pred vás; stanú sa vám protivníkmi a ich bohovia vám budú osídлом. Keď anjel Hospodinov povedal	Všetci Izraelci, všetok ľud, vystúpili a prišli do Bételu. Plakali a zostali pred Hospodinom, postili sa v ten deň do večera a obetovali spaľované obete a obete spoločenstva pred Hospodinom. Potom sa Izraelci dopytovali Hospodina - tam bola totiž v tom čase truhla zmluvy Božej (20:26-29)

tieto slová všetkým Izraelcom, ľud začal
nahlas plakať. Preto nazvali to miesto
Bóchím a obetovali tam Hospodinovi.
(2:1-5)

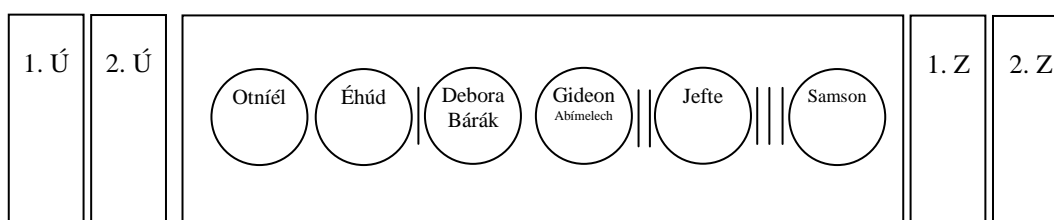
2. Úvod (2:6-3:6)

Po smrti Jozua potomkovia sa zvrhnú (2:6-19); Boh necháva isté národy, aby „boli na skúšku pre Izrael, aby sa dokázalo, či bude počúvať príkazy, ktoré Hospodin dal ich otcom skrze Mojžiša.“ (2:20-3:4)

1. Záver (17:1-18:31)

Jedna matka venuje svojmu synovi striebro na to, aby urobil z neho modlu! Ten syn urobil z jedného svojich synov kňaza vo domácej svätyni a potom ho nahradil s Lévíjcom. Ten Lévíjec je vnuk Mojžiša. On a jeho synovia sa stanú kňazmi v chráme Dána.

3. Cyklická časť sudcov

- a. každý cyklus sa dá porovnať s **vzorným cyklusom** (uvedený v 2. úvode, 2:6- 3:6)
 - i. Izraelci robili, čo sa nepáčilo Hospodinovi:
 - ii. Hospodinov ich odovzdal do rúk *nepriateľovi x*
 - iii. Izraelci boli y rokov poddaní *x-ovi*
 - iv. Vtedy volali Izraelci k Hospodinovi o pomoc
 - v. Hospodin vzbudil Izraelcom záchrancu, ktorý ich zachránil
 - vi. Duch Hospodinov zostúpil na neho a on spravoval Izrael.
 - vii. Vytiahol do boja a Hospodin dal z, do jeho moci, a jeho ruka mocne doliehala na y. (obrátenie ii.)
 - viii. Krajina mala xx rokov pokoj.
- b. Podľa toho vidíme, že prvý sudca je vzorný ale ako ideme ďalej, tak sudcovia sú čím ďalej, tým horší.
- c. Jeftov cyklus vyzerá takto:
 - i. Izrael robil, čo sa neľúbilo YHWH (10,6)
 - ii. YHWH ich odovzdal do rúk utláčateľa (10,7)
 - iii. Izrael je poddaný utláčateľovi x rokov (10,8)
 - iv. Izrael volal k YHWH o pomoc (10,10)
 - v. **YHWH odmieta im poslať záchrancu a ľudia si výberu záchrancu** (10,11-18)

- vi. Duch YHWH zostúpi na záchrancu (11,29)
- vii. Utláčateľ je pokorení
- viii.
- d. Ešte horšie to je u Samsona:
 - i. Izrael robil, čo sa neľúbilo YHWH (13,1)
 - ii. YHWH ich odovzdal do rúk utláčateľa (13,1)
 - iii. Izrael je poddaný utláčateľovi x rokov (13,1)
 - iv. –
 - v. YHWH vzbudí záchrancu ?? (13,2-24)
 - vi. Duch YHWH podnecuje (Ij má negatívny zmysel- znečistiť, poškvriť) na záchrancu ?? (13,25)
 - vii. –
 - viii. –
- e. Podľa toho, v čom a ako sa rozlišuje cyklus od vzoru, môžeme niečo vedieť o tom, čo autor chce komunikovať cez túto knihu. Keď toto sledujeme, zistíme, že vtedy keď kniha dosiahne literárny vrchol (teda u Samsona, lebo každý cyklus je dlhší a príbeh o Samsonovi je značne vzrušujúcejší, aj podľa štruktúry), vtedy je mravný nadir (dno) sudcov.
 - i. Samson je príklad zlého sudcu preto lebo
 1. Jeho meno /vmv znamená slniečko. vmv bol boh kanaáncov.
 2. Mal byť zasvätencom (nepiť víno, neostrihať vlasy ,ale do konca príbehu porušil všetky
- f. Tento stav sudcov ukazuje na Izrael, ktorý tiež dosiahol vrchol mravnej degradácie v závere knihy. Stačí porovnať úvod a záver a vidíme, že modlárstvo ich susedov (ktorých nevedeli vyhnat' sa stane ich modlárstvo a mravnosť ich susedov sa tiež stane ich mravnosť).

4. Záver knihy (1. a 2. spolu)

- a. To čo spája záver je nasledovná štruktúra

A	v tom čase nebolo kráľa v Izraeli . . . každý robil, čo uznal za správne <i>vo svojich očiach</i>	(17:6)
B	v tom čase nebolo kráľa . . .	(18:1)
B'	v tom čase nebolo kráľa . . .	(19:1)
A	v tom čase nebolo kráľa v Izraeli . . . každý robil, čo uznal za správne <i>vo svojich očiach</i>	(21:25- konca)

- b. Tento komentár na stav Izrael, neznamená, že nebol kráľ a preto bol chaos. Všimnite si čo Gideon povedal ľudom, keď ho chceli korunovať, „Ale Gideon im odpovedal: Nebudem nad vami panovať, ani môj syn nebude nad vami panovať; Hospodin bude panovať nad vami.“ Lenže u Gideona to nevyzeral až tak úprimne keď si pozrieme na to, čo je hneď za týmto veršom (8:23-35) najmä to, že má syna, ktorý sa volá „môj otec, kráľ.“
- c. Tento komentár nie je len komentár o tom, že nie je kráľ v Izraeli, je to komentár o tom, že JHWH nie je ich kráľom a tým pádom je to komentár predovšetkým na ich duchovný stav.
- d. Treba zdôrazniť, že tieto verše nie pozerajú dopredu, keď prídu tie zlaté časy, keď Izrael bude mať kráľa, ale pozerá naspäť na 5M a ohodnotí situáciu ako veľmi vzdialená takej, aká mala byť. Ideálny stav Izraela bol a vždy má byť, keď ich správcom je Boh sám.
- e. Toto začína budovať v nás ďalšie očakávania, lebo tento výrok v nás buduje dojem, že mať **duchovný stav vodcu národa je tu úzko spojené s duchovným stavom národa.**
- f. Tento výrok nemá zmysel ak neberieme do úvahy, čo príde ďalej v starej zmluve.

5. Osnova a obsah

v. miesto v príbehu Biblie

1. Keď začneme túto knihu, vyzerá pre Izrael a pre nás celkom dobre.
 - a. urobiť Abraháma veľký národ (1M 12:2)- **je.**
 - b. Prítomnosť Boha aby chránil a požehnal. (1M 12:3)- **videli sme to.**
 - c. v tebe budú požehnané všetky čel'ade zeme (1M 12:3)- ? ešte nie sme si istí, čo to znamená.
 - d. zem (1M 12:7, 17:8)- **zdá sa, že aj áno.**
 - e. Izrael musí zachovať zmluvu s JHWH, aby prežívali požehnanie a Božiu prítomnosť (5M)- **celkom.**
2. Ale keď skončíme knihu sudcov situácie vyzerá inakšie
 - a. urobiť Abraháma veľký národ (1M 12:2)- **je.**
 - b. Prítomnosť Boha aby chránil a požehnal. (1M 12:3)- **u Jefta to nevyzerá dobre a najmä u Samsona.** Bol Boží Duch so Samsonom alebo nie?
 - c. v tebe budú požehnané všetky čel'ade zeme (1M 12:3)- ? ešte nie sme si istí, čo to znamená.
 - d. zem (1M 12:7, 17:8)- **čo „dosiahli“ v čase Jozua je už spochybnené, zem nie je dobytá.**
 - e. Izrael musí zachovať zmluvu s JHWH, aby prežívali požehnanie a Božiu prítomnosť (5M)- **VÔBEC NIE.**

c. Samuelova [6.3]

- i. Názov a autor
- ii. Historické pozadie
- iii. Posolstvo a hlavné témy

1. Kde sme v príbehu? Dá sa povedať, že po knihe sudcov prežívame hlboké sklamanie, mali sme nádej, že stačí dobyť zem, a Boh bude so svojim ľuďom na veky, že všetko bude už stále lepšie a lepšie.
 - a. urobiť Abraháma veľký národ (1M 12:2)- **splní sa.**
 - b. Prítomnosť Boha aby chránil a požehnal. (1M 12:3)- **zdá sa, že Boží Duch nie je stále so svojím ľuďom.**
 - c. v tebe budú požehnané všetky čeláde zeme (1M 12:3)- ? ešte **nie sme si istí, čo to znamená (požehnal celý Egypt, keď Jozef vládol v Egypte)**
 - d. zem (1M 12:7, 17:8)- **zem nie je dobytá, okolité národy majú veľký vplyv na Izrael, nemajú od nich pokoj.**
 - e. Izrael musí zachovať zmluvu s JHWH, aby preživali požehnanie a Božiu prítomnosť (5M)- **VÔBEC NIE. Aj toto je stále problém.**

iv. Literárny rozbor

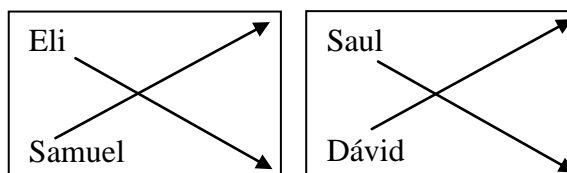
1. O čom je 1. Samuelova 17? Kto je protagonista? Kto je antagonista?
2. Rozbor knihy
 - a. Veľmi dôležité pre túto knihu sú požehnanie a kliatby z 5M 28.
 - b. Stačí porovnať s piesňou Anny

Požehnanie 5M 28	Pieseň Anny (1 Sam 2:1-10)
Požehnaný bude plod tvojho života (v. 4)	Neplodná zrodila siedmich (v. 5c)
Požehnaný bude tvoj kôš i tvoje koryto (v. 5)	hladní prestali lačniť (v. 5b)
Hospodin spôsobí porážku tvojich nepriateľov (v. 7)	klesajúci sa opášu silou (v. 4b)
Hospodin ti udelí svoje požehnanie, aby bolo s tebou v tvojich zásobárňach a vo všetkom, čoho sa chytia tvoje ruky, Hospodin ti dá nadbytok dobrého (vv. 8, 11)	Hospodin obohacuje (v. 7a2)
Hospodin ťa učí hlavou, a nie chvostom (vv. 13ff, cf. 43)	Hospodin povyšuje. (vv. 7b1, 8a-d)
Predložil som ti život i smrť (30:19)	Hospodin . . . oživuje, do záhrobia vovádza i vovádza odtiaľ. (v. 6a2,

Požehnanie 5M 28	Pieseň Anny (1 Sam 2:1-10) 6b2)
---------------------	------------------------------------

Kliatby 5M 28	Pieseň Anny (1. Sam 2:1-10)
Prekliaty bude tvoj kôš a tvoje koryto. (vv. 17, 33, 48)	Sýti sa dali najat' za chlieb (v. 5a)
Prekliaty bude plod tvojho života (v. 18)	na synov bohatá vädne (v. 5d)
Hospodin pošle na teba kliatbu, zdesenie a pohromu pri každom počínaní tvojich rúk (vv. 20, 30b, 48)	Hospodin ochudobňuje (v. 7a1)
Hospodin ťa zachváti morom, kým ťa neumorí v krajine, ktorú teraz prichádzaš zaujať (vv. 21, 22)	Hospodin usmrcuje . . . , do záhrobia . . . vyvádza odtiaľ. (v. 6a1, 6b1)
Military defeat (v. 25)	Polámané sú luky silných, (v. 4a)
Cudzinec ťa bude v tvojom prostredí prerastať vyššie a vyššie, ty však budeš upadať nižšie a nižšie (vv. 29b, 43)	Hospodin ponižuje. (v. 7b1)

- c. Toto je dôležité lebo v celej knihe vidíme, že postavy, ktoré sú vysoké padajú a postavy, ktoré sú nízke sú

potom vyvýšené.

- d. Ďalej pieseň Anny funguje spolu s 2 Sam 22 na vytvorenie inkusio pre celú knihu.

1 Sam 2:1-10	2 Sam 22
1 ústa sa mi rozšírili proti mojim nepriateľom (1)	4 zachránený som pred svojimi nepriateľmi.
1 Plesá mi srdce v Hospodinovi, vyvýšil sa v Hospodinovi môj roh;	3 Môj Boh je . . . roh mojej spásy
2 a nik nie je skalou ako náš Boh.	32 Ved' ktože je Bohom okrem Hospodina, a kto je skalou okrem nášho Boha?
4 klesajúci sa opášu silou.	40 Opásal si ma silou do boja.

6 Hospodin usmrcuje i oživuje, do záhrobia vovádza i vyvádza odtiaľ.	6 osídla smrti zastihli ma.,
7 Hospodin ochudobňuje aj obohacuje, ponízuje i povyšuje.	28 svojím pohľadom ponízuješ pyšných.
8 On dvíha bedára z prachu	43 Rozmrvil som ich sťa prach zeme;
9 On chráni nohy svojich zbožných,	26 Ty voči zbožnému sa javíš zbožným 34 On mi dal nohy ako jeleňom 39 padnú mi pod nohy.
9 no hriešni vo tme zahynú	29 Lebo Ty si mi svetlom, Hospodine, ožiariš, Hospodine, moju temnotu.
10 Protivníci Hospodinovi sa dolámu, zahrní proti nim v nebi	14 Hospodin zahrnel z neba.
10 dá silu svojmu kráľovi i vyvýši roh svojho pomazaného.	51 Hospodine, čo zveľad'uješ spásne skutky môjho kráľa a dokazuješ priazeň svojmu pomazanému, Dávidovi a jeho potomstvu až naveky.

- e. Mohli by sme povedať, že celá kniha je o tom, aký má byť kráľ a samozrejme, aký má byť duchovný postoj každý boží človek.
3. Dané tieto informácie, čo znamená 1. Samuelova 17 a kto je antagonista? Prečo Saul je antagonista:
- V prvom ráde on je kráľ, boží požehnaní! Či nie je?
 - 33-36 to sú kráľovské činy, keď zabil leva a medveďa.
 - 38-40 Saul obliekol Dávid do svojich šiat (pancier)-prečo neide Saul, keď on je ten ktorý má meč i pancier a nikto iný?
 - Čo predstavuje Goliáš? Cez dialóg sa stane archetypickým nepriateľom JHWH. A toto nie spôsobí, že je dôležitejší v príbehu ale tým sa stane skôr pozadím.
 - Ako Goliáš (43), Saul sa opýta Dávida ponížujúcu otázku, ktorou spochybňuje vernosť Dávida (58, podľa Robert Polson, pejorative aspect of the question- a question that questions David's loyalty). Týmto by sme mohli povedať, že Saul, na miesto Goliáša, sa stane nepriateľom JHWH.
 - 18:1-9 Jonatán si uvedomuje kým je Dávid, keď mu dáva kráľovské šaty „Jonatán vyzliekol plášť, ktorý mal na sebe, dal ho Dávidovi, ako i svoje rúcho a meč, i svoj luk a opasok“
 - ženy si uvedomujú, kým je Dávid, „Ženy si veselo pospevovali: Porazil Saul svojich tisíc a Dávid svojich desaťtisíc“ (18:7)

v. Nová zmluva s Dávidom

1. v knihe Samuelovej sa ešte raz zmení naše očakávanie od riešenia príbehu, keď Boh urobí zmluvu s Dávidom. Dávidovi sľúbi (2. Samuelova 7:8-17):
 - a. Urobím ti veľké meno podobné menu najväčších na zemi (národ)
 - b. Dám miesto svojmu izraelskému ľudu a osadím ho, aby býval na vlastnom mieste. Nebude sa viac chvieť a nebudú ho ďalej utláčať zlosynovia ako sprvoti (zasľúbená zem)
 - c. A dám ti odpočinutie od všetkých tvojich nepriateľov (prítomnosť požehnať a chrániť)
 - d. Okrem toho ti Hospodin oznamuje, že ti postaví dom. Keď uplynie tvoj čas, a ty si ľahneš ku svojim otcom, dám ti potomka, ktorý bude pochádzať z teba, a upevním jeho kráľovstvo. On vystaví dom môjmu menu a upevním jeho kráľovský trón na veky. (nové zasľúbenie Dávidovi)
 - e. Ja mu budem otcom a on mi bude synom. Keď sa previní, potrestám ho ľudskou palicou a ľudskými údermi. Ale svoju milosť mu neodoberiem, ako som ju odobral Saulovi, ktorého som pred teba odstránil. Trvalý bude tvoj dom i tvoje kráľovstvo večne predo mnou a tvoj trón bude pevný naveky. (Božia prítomnosť, ale skrze kráľa. Kráľ sprostredkuje vzťah ľudu s Bohom)
2. Každá nová zmluva je zmluva, ktorá upraví (doplní, vysvetľuje) predchádzajúce zmluvy. Ale neupraví v tom zmysle, že predchádzajúce zmluvy už neplatia. Všimnite si, že v tom okamihu, keď Boh splní svoju zmluvu s Izraelom (skrze Mojžiša), vtedy bude splnená jeho zmluva s Abrahámom a vtedy, keď Boh splní jeho zmluvu s Dávidom, vtedy bude splnená Sinajská zmluva aj zo strany Boha, ale aj zo strany jeho ľudu a zároveň bude splnená jeho zmluva s Abrahámom.
3. S každou zmluvou, ústredný bod našej pozornosti sa stane niečo nové a predmet nášho očakávania je vždy ostrejší.
4. S každou zmluvou, Boh urobí ďalší krok bližší k svojmu ľudu.
 - a. S Abrahámom mu povedal, dám Ti túto zem a budem s Tebou, ale nevedeli sme, ako s ním bude.
 - b. V zmluve cez Mojžiša mu prisľúbil ja budem s Tebou a mu dal jasne vedieť, ako bude vyzeráť jeho prítomnosť. Preto aj vtedy sme sa dozvedeli, že Izrael tiež musí byť svätý, lebo Boh je svätý a nemôže mať nič spolu s nedokonalosťou. Božia prítomnosť žiada od nás svätosť a preto Božia zmluva cez Mojžiša má podmienky aj pre Izrael. Ale potom sme boli veľmi sklamaný, keď sme sa dozvedeli, že Boží ľud je až tak poškrvený, že

nedá sa žiť v jeho prítomnosti, potrebujú pomoc, ale odkiaľ?

- c. Boh im dá kráľa. (To je to, o čom je kniha Rút- Božia láskavosť dať svojmu ľudu to, čo potrebujú, hoci to nezaslúžili.) Božia zmluva s Dávidom je druhé naznačenie stelesnenie Boha v Biblii. Prvé naznačenie je kde? 1M 3:15. Samozrejme, nie je nám jasne, čo presne znamenajú tieto znaky, ale v prvom prípade Boh hovorí, že nám dá potomka, ktorý nám bude spasenie. Nevie, čo to znamená. Potom príde Abrahám a vieme, že ten **potomok príde cez neho (a cez Júda)**. Keď príde Mojžiš by sme mohli predpovedať, že **bude dodržiavať všetky prikázania**, ktoré nám Mojžiš dal. Potom keď príde Dávid, sa dozvieme, že to bude spravodlivý **kráľ** (myslím, že musíme spojiť 1M 3:15 s 2 Samuel 7, ak čítame Bibliu ako príbeh).
- d. Tak prichádzajú králi . . . ale spravodlivý medzi nimi niet, ktorý by bol aj mocný na to, aby spasil svoj ľud od nepriateľa, a ktorí by bol taký mocný a spravodlivý, že ľud by sa nevrátil do starých ciest, potom keď zomrie.

d. Kniha kráľov [6.4]

- i. Názov a autor
- ii. Historické pozadie
- iii. Posolstvo a hlavné témy
- iv. Literárny rozbor
 1. Štruktúra
 2. Osnova a obsah
- v. miesto v príbehu Biblie
 1. Začneme túto knihu s veľkým očakávaním kvôli Božej zmluve Dávidovi. Boh je verný ale kráľovi Izraela nie sú.